THESES INAVGVRALES MEDICAE

DE

VOMITV CRVENTO,

QVAS

DIVINIS AVSPICIIS

PRAESIDIO

PRO-RECTORIS MAGNIFICI

DN. FRIDERICI HOFFMANNI,

ORDINIS MEDICI SENIORIS

ET H. T. DECANI

PRAECEPTORIS AC PROMOTORIS SVI

AETATEM VENERANDI

PRO DOCTORIS GRADV

A. D. MARTII MDCCXXIX.

H. L. Q. C.

PLACIDO COMMILITONVM EXAMINI SVBMITTIT

AVCTOR

RNESTVS EMMANVEL GVTTORFF

WOLMIRSTADIO-MAGDEBVRGICVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

LITTERIS JOHANNIS CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

PROOEMIVM.

RECtiſſime olim de officio ventriculi publico cecinit *Q. Serenus Sammonicus*:

Qui ſtomachum regem totius corporis eſſe
Contendunt, niti vera ratione videntur:
Huius enim validus firmat tenor omnia membra,
Et contra eiusdem firmantur cuncta vigore.

Cardo enim ſanitatis in eo potiſſimum verſatur, vt ventriculus, ceu vniverſalis corporis noſtri coquus, exacte ſuo fungatur munere: nam quamdiu ille robore ac vigore pollet, debita quoque procedit aſſumtorum digeſtio, bonus conſit chylus, & ex hoc laudabilis generatur ſanguis, vitæ & virium theſaurus. Prudenter itaque illi medicorum agunt, qui in morbis tollendis ante omnia huius viſceris habent rationem, quippe illo integro, ſalubre & corpus eſt; ſin male affectus, maximis valetudinibus præbet initia. Vix vero ulla in humana machina exiſtit pars, quæ facilius promtiusque offendi ac deſtrui queat, quam hocce ciborum receptaculum, ob copiam & ingentem varietatem ingeſtorum, ſuccorumque eo confluentium, aliasque ob cauſas; hinc haut numerandæ morboſæ in illud cadunt affectiones: quas inter merito recenſendus eſt VOMITVS CRVENTVS, quem pro ſpecimine inaugurali ad examen revocare conſtitui. Sed quum dicendorum uberrima ſit copia, & magni iam medici paſſim in hoc argumento deſudaverint, non omnia eius capita ad unguem pervolvam, verum theſes tantum quaſdam pro viribus ingenii mei pertractandas elegi. Adſpiret conatibus meis, Summum, cuius auxilium devotiſſimis precibus imploro, Numen.

Theſis I.

Sanguinis vomitione ex ventriculo reiectio, vomitus cruentus dicta, differt ab aliis hæmorrhagiis, ratione partis affectæ, & modi excernendi.

ACtum agerem, ſi in recenſendis differentiis quarumlibet ſanguinis excretionum, corpus humanum affligentium, multa verba facerem, quoniam permulti practicorum in ſcriptis ſuis easdem, acri iudicio inveſtigatas, oculis lectorum expoſuerunt: paucis tamen earum mentionem iniicere neceſſum duco, quæ cum vomitu ſanguinis id commune habent, vt per os ſoleant extundi. Inter has primo ſeſe offert hæmoptyſis, quæ in eo a noſtro affectu diſcrepat, quod ex ipſa pulmonum compage aſperaque arteria, ſanguis ſincerus floridus rutilans & maiori ex parte ſpumoſus, mediante tuſſi, feratur. Haut vero iuſte, ſecundum nonnullorum doctrinam, hæmoptyſeos a ſanguinis vomitu differentia in eo collocatur, ac ſi per illam ſanguis arterioſus, per hunc vero venoſus reiiceretur: cuius aſſerti veritatem inferius aptior examinandi erit locus. Huic ſinceri ſanguinis ex thorace excretioni mox ſubiungimus ſputum cruentum, cuius locum affectum fauces partesque ſummi oris conſtituunt, quique per ſcreatum abſolvitur, vt vt interdum quoque, quando ſcilicet ex vaſculis ſanguinem vehentibus, & circa epiglottida aſperæque arteriæ principium reptantibus, adapertis emanat, aut ex ſuperioribus faucium nariumque anguſtiis, ad hæc loca deſtillando delabitur, cum tuſſi ferina catarrhali ſtipatum excernatur. Nec minus ſanguinis ſputum exigua ſua quantitate ſeſe prodit, quoniam in ſtriis tantum, laticem ſalivalem rubro colore tingentibus, eliminatur; qualis etiam ſolet eſſe, quæ ex gingivis, dentiumque cavis ſuctione prolecta, profluit, & ſimplici ſaltem ſputatione exſcreatur. Longe aliter vero in vomitu cruento res eſt expedita, ſiquidem ſine tuſſi ſcreatuque, utpluri-

mum craſſus, immoratione concretus, nigreſcens, glomeratus copioſusque ſanguinis cruor, cum moleſto ac anxio ad vomendum conatu, reliquisque vomitionum ſymptomatibus, ex ventriculi cavitate, in quam prius divertit, impetuoſe & confertim pellitur atque reiicitur. Nitide hanc differentiam *Henricus ab Heer in Obſervat. medic. XX.* exponit, aliud eſſe, inquit, ſpuendo cum tuſſi ſanguinem ſcreare floridum, flavum, ſpumantem, vel ſpumam verius, aliud craſſum cruorem vomitu deplere. Nec ſilentio hic prætereundum eſt, *Dominicum Panarolum* affectum noſtrum Choleram appellare ſanguineam, eo quod pars cruoris ſimul per alvum deſcendat: ſed diſcernere hos morbos convenit, illamque ad hæmorrhagiarum claſſem potius referimus, morbumque nigrum Hippocratis cum aliis nuncupamus.

Theſis II.

Cauſæ vomitus cruenti ſunt innumeræ.

QUemadmodum omnium morborum agmina non ex una, ſed pluribus ſimul concurrentibus cauſis producuntur, quarum aliæ in ſcholis vocantur propinquæ, aliæ, his ſubſervientes quam plurimæ, remotæ: ita vomitus cruentus ſimilibus infinitisque generatur ex cauſis. Si proximam & continentem tam gravis morbi quærimus ætiologiam, in ſolidis eam reperimus partibus; in vehementia ſcilicet ſpaſmorum, quibus vomitus, ſeu retrogradi motus periſtaltici fibrarum muſcularium ventriculi & nonnumquam ipſorum inteſtinorum inducuntur, unde contenta illorum, ſanguis nempe cum aliis in eorum tractu collectis expelluntur. Cauſam proximam materialem ſeu efficientem accuſamus ſanguinem extravaſatum inque ventriculi cavo hærentem: apertionem vero vaſorum cauſam antecedentem proximam ſtatuimus. Reddunt deinde nunc propius nunc remotius hominem ad hunc affectum idoneum omnia, quæ partim ſolidorum tonum immutant,

partim ſanguinis maſſam in mixtione ſua & motu turbant. Primarium autem inter has cauſas procatarcticas locum obtinet abundantia ſanguinis, quæ extenſiones vaſorum, ſpaſmos, lacerationes canalium, compreſſiones in minimis vaſculis, indeque ſtaſes, obſtructiones milleque cruciatus alios inducendo, multarum affectionum, inprimis hæmorrhagiarum vomitusque cruenti fœcunda eſt mater. Et hæc ſanguinis nimia copia, præcipue ab excretionibus ejus ſive naturalibus ſive artificialibus conſuetis, cohibitis, vel omiſſis, inducitur atque fovetur; unde plerumque fœminarum neceſſariæ vacuationis vitioſam emanſionem vel ſuppreſſionem, vomitus cruenti auctorem eſſe, multi, *ut Amat. Luſitanus Cent. VII. curat. 17. Rulandus curat. empir. C. III. cur. 4. Schenckius*, aliique viri annotarunt; & *Salmuthus Cent. II. hiſt. 24.* a menſibus in gravidis retentis eundem prognatum obſervavit. Eadem quoque ratione in viris hæmorrhoides ſuppreſſæ procedunt, hancque ſanguinis excretionem excludunt, uti *Eph. N. C. D. II. A. 4. obſ. 91. & Dec. III. An. 4. obſ. 102.* aliique practici ſatis comprobarunt. Neque minus ab evacuationibus artificialibus neglectis, præſertim in iis, quibus menſtrua vel hæmorrhoidalis ſanguis haut rite amplius profluunt, præter alios *Magnif. D. D. Præſes* aliquoties annotavit. Alias jam cauſas abundantiam ſanguinis ingenerantes, ob brevitatis ſtudium lubens prætereo: illud tamen adhuc ratione ſanguinis interſerere convenit, quod etiam qualitate ſua & motu perverſo locum inter hæc cauſarum genera mereatur. Si enim vel nimis firma particularum cohæſione ſpiſſitudinem adipiſcatur, productio ejus aciter impeditur, difficilis languidusque motus, obſtructiones in capillaribus canalibus, ſtagnationes & pathemata ſpaſmodica oriuntur, vel ſi admodum fluxilis exiſtat, ad graves congeſtiones, orgaſmum apertionemque vaſorum fundamenta præbet. Deſcendo nunc examinatis a fluidorum vitio deſumtis

tis principalioribus ætiologiis ad motus inordinatos ſolido-rum, qui fertiles æque hæmorrhagiarum proindeque vomitus cruenti ſunt productrices. Hi vero motus ſolidis inhærentes, quando vel nimium intenduntur, producunt effrænatos nervoſarum partium diſtenſiones, quæ humorum circulum inæqualem reddendo, hunc morbum apte excludere valent; vel ſi nimium ex pregreſſa ſpaſmorum atrocia debilitentur, atoniam & imbecillitatem partibus hiſce inducunt, unde ſtagnationes affluentium humorum materiaque novorum ſpaſmorum ingeneratur, ut ſic per circulum una afflictio alteri manum porrigat. Innumeris autem modis ſolidorum intenſior motus fieri poteſt, inter quos, ſuperius adducta ſanguinis copia, & quæ fibrarum robur afficere ulla ratione queunt, referri merentur. Poſſem itaque multas & longe plures alias cumulare vomitus cruenti cauſas remotas, quales ſunt externæ, ut ictus contuſiones, vulnerationes, vel ab extra corpori illata, venena, vomitoria, purgantia, acria remedia, animalcula, quale exemplum *Riverius Cent. IV. obſ. 26.* de deglutita hirudine refert, poſſem, inquam, cumulare innumeras cauſas, ratione errorum in rebus ſic dictis non naturalibus commiſſorum, inprimis animi pathematum, ut *Henr. ab Heer. l. c.* ab iracundia memorat, item ratione temperamentorum, ætatum, vitæ generis, prægreſſorum morborum, ut ex quartana, ex ulcere conſolidato tibiarum obſervante Rhodio *Cent. II. obſ. 65.* aliarumque morbificarum cauſarum; ſed quoniam longum nimis ac operoſum foret, omnesque hæ cauſæ novum & incongruum in fluidis & ſolidis corporis noſtri partibus ſtatum excitando, illasque ad vomitionem cruentam præparando, ludunt, hæc qualiacunque quoad ætiologias huius affectus, theſeosque veritatis confirmationem ſufficiant.

Theſis III.

Accurata collectio ſignorum nobis in cognoſcendo huius morbi genio multum lucis fœneratur.

Mani-

MAnifeſtis quidem ſeſe ſignis profert hæc ſanguinis ex ventriculi cavo profuſio, ordinaria tamen, quæ ſonticum hoc malum præcedunt ipſique inhæreſcunt, ſequentia enumerantur ſigna. Præcurſores, qui illud imminere annuncient, utplurimum habet crebras ſputationes, miras anxietates in regione præcordiorum, tenſivos & gravativos dolores ſpaſmoſque per intervalla repetentes hypochondrii, præſertim ſiniſtri, conſtrictiones cardialgicas ventriculi, cum fuſis ſudoribus frigidis, inprimis extremorum, calore & frigore alternante: ſentitur pondus & compreſſio in hac ſtomachi regione, cui ſe jungunt variatio in pulſu, interdum vertiginoſa capitis turbulentia, imo animus ſubinde deficit; quæ ultima maxime eo morbi ſtatu adſociantur, quando in larga quantitate ubertim, vel reiteratis mox vicibus fluidum hoc vitale foras propellitur. Inter hæc nauſea urget, & moleſtus anxius & irritus vomendi conatus, donec tandem vomitus in actum erumpit, ſanguisque cum contentis in ventriculi antro permixtus eliminatur: ſique non protinus corpus a materia, unde gravatur, vomitione depleatur, ſanguis prodit concretus glomeratus & niger. Ventriculo poſtea a ſarcina liberato, levatus quodammodo æger videtur, preſſio ſpaſticaque conſtrictio vel plenarie ceſſant, & ſic unica vomitio ſufficit, vel paululum ſaltem remittunt, & nunc longiori nunc breviori temporis intervallo, imo ſtatis nonnumquam horis hæc cruoris revertitur eiectio, & tunc non ſolum gravi animi occupantur defectione, pulſus redditur debilis & frequens, cibi deſiderium ſubſidet, ſed vigor quoque virium diminuitur, nitor oris perit, vividique coloris flos ex pallescit. Nec hæc omnia omnibus, ſed alia aliis accidunt pro diverſo cauſæ, hanc excretionem producentis, et circumſtantiarum habitu. Sic alii cruorem fœtidi odoris nigricantem vomitione extundunt: quibusdam pulſus magnus & vehemens, imo febris iungitur: nonnulli ægerri

m

me ferunt hanc reiectionem, viribus inde valde depauperatis; alii contraria experiuntur, præſertim quibus ſolitæ ſanguinis excretiones plus iuſto retinentur. Notante *Etmüllero Oper. pract. comp. Lib. I. Sect. VI. c.3.* dolor magis ad dextrum hypochondrium excurrit, ſuperioremque etiam lumborum partem infeſtat dolor gravativus, ſi pancreatis vitio vomitus ſanguinis oriatur: rurſusque alia alii patiuntur. Univerſam vero horum ſymptomatum ſyndromen, qua hic vomitus ſtipatur, eiusque genium conſideraturus, illum inter affectus ſpaſmodicos, in ſolidis partibus fundatos, refero, commodeque ſignorum rationes exinde peti poſſe ſentio; quippe in ſpaſtica nerveorum ventriculi laterum ſtrictura omnis vomitus eſſentia conſiſtit, licet ob prægreſſum ſanguinis exitum claſſi hæmorrhagiarum totus morbus accenſeri mereatur. Deinde quoque fluida noſtræ machinæ ſequuntur motum ſolidorum, & vice verſa, fereque nulla ſanguinis ab interna cauſa proficiſcens effuſio ſine ſpaſmis, vel eos ſubſequente atonia, prægreſſis, evenit. Aucto enim per ſupra adductas aliasque innumeras cauſas ſolidorum tono, humorum inæqualis fit circulus, ab ambitu extremisque partibus corporis ad interiora ſanguis urgetur, organa & vaſa excretoria conſtringuntur, eliminanda retinentur, unde copia impuritasque eius magna ſumit incrementa, congeſtiones, translationes ad alia loca, imo effuſiones ipſius, ut in hoc affectu in ventriculi cavum, vomitus, aliaque gravia mala emergunt: ſpaſmo deinde, qui ſanguinem cum impetu ad alias partes congerebat, evaneſcente, remanet in illis debilitas, & ex hac ſtagnationes humorum, pabulumque novorum inſultuum ſubminiſtratur, qui levi accedente cauſa, denuo tragœdiam ſuam agunt, hæcque ſymptomata progignunt; quæ omnia pro more ſuo ſolidiſſime deduxit *Illuſtris D. Præſes in Tom. II. Medic. Syſtemat. ration.*

Theſis IV.

Uti rectius hæmorrhagiarum ætiologiæ ab arteriis quam venis repetuntur: ita quoque vomitus cruenti rationem exinde petimus.

PLerumque in ætiologia excretionum ſanguinis, arteriis neglectis, venæ nominantur, ac ſi illis ſolis id negotii competeret. Urgetur ante omnia experientiam docuiſſe, ſanguinem ex venis ſponte apertis profundi, quod tamen non ſine plane contraria legibus naturæ ratione evenire poſſe arbitror: minime autem inde concluſio deducenda eſt, ſemper ex venoſo ſyſtemate hiſce in fluxionibus mitti ſanguinem. Longe enim firmioribus ac validioribus argumentis ea ſtabiliri poteſt ſententia, quæ arteriis illud munus tribuit, eaque partim ex ipſo ſanguinis motu circulari, partim ex ipſa fabrica & ſtructura vaſorum aliisque phænomenis deſumemus. Per arterias itaque impulſu cordis valido omne ſanguinis flumen ad minima etiam corporis puncta defertur; per venas vero ad idem principium, unde venerat, cor nempe refluit; venæ proinde quod vehunt liquidum ex arteriis hauriunt, arterioſusque perpetuo a tergo appulſus ſanguis, illius, qui in venis eſt, regreſſum prohibet; unde magnum ſane eſſet poſtulatum, ſanguinem periodum penitus adverſam ac retrogradam capeſſere, ſi ex venis foras emanaret. Pollent quidem ſpaſmi, hæmorrhagiarum fabri, ea potentia, ſanguinem iam mole turgeſcentiaque peccantem, vel in alio loco obſtaculum invenientem, ad partem quamdam pellendi, aſt non ſolæ venæ ab iis afficiuntur, quia, ut verbis acutiſſimi *Bœrhavii Inſtit. Medic.* §. 214. utar, nulla in univerſo corpore particula ſenſibilis ſit, quin habeat arteriolam, ut docent vulnuſcula, microſcopia, iniectiones: quare & arteriæ eidem ſuccumbunt cladi, licet minori gradu ob renitentiam maiorem pulſumque a tergo continuo urgen-

gentem illis proprium. Reperiuntur utique venæ in maioribus ſuis divaricationibus reſpectu arteriarum longe tenuiores, hincque dilatationi ſpaſmoque magis expoſitæ; arteriarum autem minimarum craſſities cum tunicarum in venarum radicibus tenuitate fere convenit, ſuntque arteriolarum ultima tam anguſta, vt ubi in venas abeunt, omnes arteriarum proprietates exſuant, nec exacte venæ ab iis diſcerni queant. Quis igitur dubitabit, tam ſubtiles arteriarum canales non pariter extendi ampliari & urgeri poſſe, vt latera eorum ab invicem dehiſcant? inprimis cum in illo loco maxima fiat diſtenſio a fluidorum impetu, ubi tunicæ ſunt molliores ac ſubtiliores: hic autem ille locus eſt, ubi arteriæ cum venis cohærent, & canales illarum conici cylindraceam quaſi acquirunt figuram, inque initia venularum terminantur. Quando igitur ob ſpaſmum ſanguis venoſus ultra ferri neſcius, pondere ſuo inferiorem aſcendentem premit, arteriæ vero pulſum ſuum continuando ſemper novam liquidi copiam cum impetu ſuggerunt, regreſſumque venoſi impediunt, aliter fieri nequit, quam ut ultima arteriolarum, utpote tenerrima tunica inſtructa, dilatentur, aperiantur, ſanguinemque emittant, vel lateralia vaſa ultra modum dilatata, ſanguinem loco ſubtilioris liquidi, quod antea vehebant, transmittant. Ex eodem fundamento obviam ire licet illorum objectioni, qui ſanguinem arterioſum cum impetu ſaltuque proſilire exiſtimant. Noviſſe enim convenit, maximum intercedere diſcrimen inter arteriarum maiores ramos, & inter extremitates illarum capillares, quæ tunica ſua craſſiore amiſſa, pulſationem ſaltumque eludunt: id quod etiam ſcarificatio docet, in qua venulæ æque ac arteriolæ ſimul aperiuntur, ſanguine tamen non cum ſaltu eructante. Teſtatur tamen ipſa etiam autopſia cum ſaltu quoque ſanguinem ſub hæmorrhagiis interdum protrudi, & præter alios *Wedelius in Eph. Germ. D. I. A. 3. obſ. 22.* com-

memorat exemplum feminæ ſenilis, in qua tamquam e ſiphunculo ſanguis pervaſa in anum explicita cum ſaltu profluxit. Quod ſi porro quantitatem iſtam liquidi vitalis, quæ in hæmorrhagiis fundi ſolet, ponderemus, facile colligere licebit, venoſum minime ſufficere; protinus enim illud, quod in venula aperta uſque ad radices ſuas fuit contentum, effluet, niſi ex corde per arterias novus affluxus ſubminiſtraretur. Obloquitur deinceps ipſa vaſorum ſtructura; venæ enim ex radicibus exiguis in ampliores ramos excurrunt; arteriæ contra ex ſpacio ampliori in anguſtiſſimum properant: hinc ſi ſanguis venoſus funderetur, ex patenti alveo colligi, & contra ſuum progreſſivum motum in anguſtiores ductus & per aperturam remeare deberet, quæ ſane poſtulata omnibus microcoſmi motuum legibus aperte repugnant. Non minus quoque hiſce reſpondetur illi dubio, quo ob difficilem ſanguinis ad fontem ſuum regreſſum, ipſius promtam ſtagnationem, reditum & effluxum urgent: ſtructuræ enim venarum iam propoſitæ, & appulſui continuo arterioſi ſanguinis, ſi addas valvularum in venis apparatum, venarum numerum longe maiorem, aliaque, quibus venoſi fluidi progreſſus ad cordis ventriculos adiuvatur, adminicula, facile & hoc removeri poſſe dubium exiſtimo. Neque arteriarum poſt mortem ſanguine depletarum conſpectus aliquid contrarii involvit, idque contractioni arteriis propriæ in acceptis ferendum eſt, qua liquidum contentum in venarum propellunt radiculas in quibus, maiori ſpacio nunc accepto ulterius ad ramificationes illarum derivatur, ita quidem, ut ſuperato earundem reniſu omnes cruore infarctæ compareant. Magnam denique lucem noſtræ ſententiæ fœneratur illud phænomenon, quo effuſiones ſanguinis ordinario in iis locis contingere obſervamus, ad quæ di-

ves

ves huius liquidi copia, multæque arteriæ dimittuntur ad ſecretiones deſtinatæ, uti in naribus renibus ventriculo utero: & vt maneamus circa uterum, attenta conſtat animadverſione, quod poſt lochiorum fluxum, item poſt omnes maiores ſanguinis effuſiones, non amplius rubicundus ſanguis, ſed tantum lympha quædam effluat, hanc ſine dubio ob rationem, quia arteriolæ ultimæ, quæ ob anguſtiam globulos ſanguinis non admittebant, a motu liquidi vitalis vehementi diſtenſæ & apertæ, eliminato ſanguine, qui eos antea dilataverat, nunc ad naturalem ſuum ſtatum redeunt, nec ſanguinis purpuram, ſed fluidum tantum liquidum transmittunt. Plenaria enim non opus eſt ruptione vaſorum, ſed fiſſura tantum laterumque dehiſcentia ſufficit. His ita poſitis perſpectu facile eſt, rectius in doctrina hæmorrhagiarum ad arterioſa quam venoſa reſpici vaſa. Tuto quoque opinor eandem de arteriis hæmorrhagiarum ſcaturiginibus adſtructam ſententiam, ad illam ſanguinis excretionis ſpeciem, quæ vomitus vocatur cruentus, applicari poſſe, quum ſimilis ſimilium ſoleat eſſe ratio: attamen in ſequenti theſi paulo curatius & preſſius eam perquiremus.

Theſis V.

Hinc ſanguinis in vomitu cruento profluxus non ex vaſis brevibus venoſis fit, ſed ex arteriis brevibus.

Antequam ad ipſam exponendam hanc theſin progrediar, brevem quamdam vaſorum brevium præmittendi delineationem urget neceſſitas. Et vt prius de arteriis ex cœliaca oriundis dicam; illa vbi digiti transverſi latitudine ex aorta exiit, in duos dividitur ramos, ſiniſtrum & dextrum. Hic ſiniſter noſtræ conſiderationis eſt; qui primo gaſtricam ſiniſtram ſpargit, & ex hac epiploicam ſiniſtram & gaſtro-epiploicam, pergendo deinde format pancreati-

cas, & in lienis viſcus antequam immergitur, arterias breves tres vel quatuor ordinario dimittit. Notari autem hic inprimis meretur, arterias breves cum gaſtricis anaſtomoſi gaudere, ita vt flatus in has breves arterias immiſſus prompte per gaſtricas redeat. Venæ vero breves ad ſplenicam tendunt, quæ in venam portæ terminatur. Simulac enim truncus V. P. parum obliquo tractu ſub duodeno & pancreate proceſſerit, venas cyſticas accipit, deinde in duos ramos diſpeſcitur, cujus dexter ad meſenterium diſcedit, ſiniſter ad lienem; in itinere aliquando admittens duodenam & hæmorrhoidalem internam, poſtea gaſtricam, coronariam ex gaſtricis oriundam, epiploicas, gaſtro-epiploicas, pancreaticas: mox ubi ad lienis parenchyma pervenit, tres vel quatuor ſurculos ex tunicis ventriculi ſiniſtræ partis ortos aſſumit, vaſa venoſa brevia dicta, quorum ſanguis cum lienari redeunte junctus per ſplenicam venam ad commune oceani gremium, nimirum venam portæ, fertur. His animadverſis proximum eſt, ex quo genere horum vaſorum ſanguis vomitu cruento reiectus eructet, contemplari; nec auctores unam eamdemque hic tuentur ſententiam. Multi putant illum ex venis brevibus in cavum ventriculi expelli, idque eo magis, quia ſanguis plerumque nigricantis coloris, qualis venoſus lienaris vulgo habetur, evomitur, & quod hic vomitus ſæpe hypochondriacos, quorum lien haut raro atro cruore refertus, cum magnis tenſionibus in hypochondrio adfligat, ubi ſanguinem craſſum per venas breves ad ventriculum deduci & vomitu depleri arbitrantur. Sed minime hiſce cauſis color iſte debetur, dignumque videtur hac occaſione paululum evagari, & ratione ſanguinis, qui vomitu rejicitur vtplurimum craſſi & nigreſcentis aliqua inſerere. Medici enim ſuperiorum ſæculorum, inter quos *Lommium Obſ. Med. L. II. p. 131.* adducam, a iecinore proficiſci ſanguinem ſplendidiorem ac magis purum, quem autem lien fundit, turbidiorem

ſub-

ſubnigrum & interdum acidum: alii recentiorum ex arteriis profluere ſanguinem fluidiorem & rutilantem, ex venis grumoſum & fuſci coloris, exiſtimant. Neutra vero horum ſententia veritatis fulcro nititur. Nam vtut priorum ſententiam, ex hepate aliquando delabi poſſe ad ventriculum ſanguinem haut negaverim, illum tamen fluidiorem eſſe lienari minime concedimus, quum ſolida anatomicorum huius ſæculi experimenta ſatis confirment, lienis ſanguinem dilutiorem floridiorem ac magis attenuatum eſſe hepatico, id quod & lienis fabrica, & copia arterioſi liquidi, ad hoc viſcus detruſi involvunt, ita ut lien pro machina ſanguinem attenuante & propellente ad portam merito habeatur. Alteri ſententiæ in tantum quidem aſſentio, quod arteriarum ſanguis fluidior exiſtat venoſo in vaſis ſuis contento: docet tamen obſervatio, ſanguinem cito poſt extravaſationem in ventriculo rejectum, dilutiorem & minus atro colore conſpurcatum reperiri, ſi vero diutius in eo moram nectat, coagulatum nigrumque prodire. Simulac enim motu cordis & arteriarum ſanguis caret, per quietem acidumque ventriculi, in reliquiis a cibis potibusque deliteſcens, concreſcit, & magis ad ſolidi indolem accedit, quoniam acidum hoc cum ſanguinis parte ſulphurea & alcalina congrediens non modo colorem ſuum & conſiſtentiam mutat, ſed & peſſimum induit odorem. Nunc redeundum eſt in viam, & indagandum, an vaſa brevia venoſa mittant ſanguinem? Omne vero anatomicum ſcrutinium probat, per hæc vaſa a ventriculo reduci liquidum, proindeque contra conſuetum ſuum curſum regredi oportere: fieri enim natura nequit, vt venæ quidquam a liene ad ventriculum devehant breves: & ſi etiam per ſpaſmodicas tenſiones & preſſiones ſanguinis foret regreſſus, longe facilius in truncis ſuis, ventriculum inter & lienem exiſtentibus, quam in ſuis ramis, per tunicas ventriculi, crepaturam multum impedientes, reptantibus, aperientur. Se-

orſim quoque ea eſt venarum ventriculi conſtitutio, vt omnes inter ſe coniunctæ & valvulis deſtitutæ, ſanguis liberum habeat ſurſum deorſumque exſpaciandi campum: nam injectus ſiphone liquor, vel flatus in vas breue immiſſus, vaſa gaſtrica tranſit, cunctasque huius viſceris venas promte replet. Poſſemus etiam ad probationis augendam vim obſervationem *Loweri in tract. de Corde Cap. V.* allegare, qui in concurſu venarum brevium cum ſplenica notabilem valvulam notavit, eius tamen, quia rariſſime forſan reperitur, tantum meminiſſe ſufficiat. Quid autem reſpondeamus obſervationi auctorum, qui vaſa brevia aperta invenerunt, aut ſanguine turgida? Hic primo monendum duco, me experientiæ plurimum deferre, ſed fere ſemper generaliori titulo vaſa nominari brevia, non accurate venas aut arterias indicando, imo paucos anatomicorum arteriarum brevium iniicere mentionem: hinc an non pari iure ad arterias applicari poſſint hæc dicta, &, ſi forſan aliquando inventa apertio aut turgeſcentia venarum brevium, utrum inde aſſertum a particulari ad vniuerſale formandum ſit, merito quæro? imprimis cum ratione venarum, quæ ſanguine poſt mortem diſtentæ apparuerunt, cauſam arteriarum contractioni tribuendam eſſe iam ſupra demonſtrauerimus. Venis itaque ab hoc negotio exceptis cum Highmoro, *Conringio Lib. de ſangv. generat. & motu C. 22. Rolfincio diſſ. anat. L. VI. c. 27.* aliiſque graviſſimis viris arterias breves hunc plorare ſanguinem exiſtimo, & quæ in priori theſi generaliter adſtruxi, hic ſpecialiter applicare decet. Subiungam vero adhuc obſervationem practicam qua in vomitu cruento correptis non raro lienem vel obſtructum vel infarctum, imo vt *Illuſtr. D. Præſes* obſervavit, cartilagineum reperimus, & ſequens ex ea eliciam ratiocinium, quod lienis vaſculis obſtructis, appulſus per arterias ad illa ſanguis neceſſario regurgitet, & maiori impetu in vaſa, quæ iuxta ſunt, breves nempe arterias fera-

ti

tur ad ventriculum, & niſi data per venas aperta via reducatur, facile ultima arteriolarum, vtpote tenerrima tunica conflatarum veniſque continuarum, extendantur & aperiantur. Nec opus demum eſt, vt in ventriculo a perruptione arteriarum remaneant ſtigmata ſeu cicatriculæ, vti nec in utero tales, quando plethora per menſes evacuata eſt, loculum ſubeunt: diſtentis enim antea arteriis, & nunc emiſſo ſanguine ad priſtinum ſtatum redeuntibus, ea diſparent.

Theſis VI.

Nec alias vias excludo, per quas ſanguis ad ventriculum deferri posſit.

Longius enim petitum eſſe videtur, quando de vaſis brevibus unice philoſophamur, ſiquidem & ratio & experientia dictitat, ex aliis etiam partibus vaſisque ſanguinem fundi. Fieri autem hanc fuſionem vel in reliquis ipſius ventriculi locis, vel in vicinia ipſius, unde adhuc aditus ad ſtomachum patet convenit: proindeque duodenum ſuperioremque tenuium inteſtinorum tractum volo, ex quibus haut difficile, teſtante id vomitu, materia collecta in ventriculi gremium amandatur: nec negaverim ex reliquo etiam inteſtinorum tractu, eorum periſtaltico motu inverſo, contenta deduci in ventriculum, quæ alias per inferiorem portam ſolent expurgari, vti ex pasſione patet iliaca. *Sylvius* & *Ettmüllerus* ex pancreate ad duodenum & ventriculum ſanguinem plerumque deponi aſſeverabant. *Scultetus obſ. XXX. Armam. chir.* & *Dionis Demonſtr. VII. oper. chir.* illum ex vaſis lingualibus in infantibus diſcisſis profluentem & deglutitum, tandemque in ventriculo coacervatum cum ſubſequuta morte annotarunt. Sed misſis his viis aliæ adhuc reperiuntur; & primo adſunt rami vaſorum gaſtricorum, ubique per hoc nobile viſcus diſſeminatorum, ex quibus non ſolum *Blancardus*, *Bohnius* aliique au-

ctores ſanguinem fundi obſervarunt; ſed quoque idem ſana ratio ſuadet: quia ſanguis venoſus in V. P. propter obſtructionem quandam hepatis facile poteſt accumulari, unde obſtaculo præſente, in flumine ſuo tardatur ac reſtagnat, ſanguinique ſubſequenti venoſo gaſtricarum venarum reſiſtit, a qua preſſione & reſiſtentia vaſa antea dictarum arteriarum lateralia & ſecretoria dilatari poſſunt & aperiri; quid? quod per vaſa eroſa tunicæ vaſculoſæ ventriculi a venenis, vel disrupta ex vulneratione, (quæ vt accurate brevia lædant vaſa haut credibile eſt) eundem ex hiſce gaſtricis arteriis effluxum produci putaverim. Nec videtur repugnare poſſibilitati talem evacuationem per arterias meſaraicas in inteſtinis tenuibus, præſertim in duodeno & ileo fieri, unde per pylorum mediante vomitu ventriculum ingredi, ac reiici poteſt, inprimis cum membranæ horum inteſtinorum ſint admodum teneræ: neque iniuſte *Riverius Cent. l. obſ.* 45. exiſtimat, ſi vomitus cruenti paroxyſmus ab excretione ſanguinis per alvum inchoetur, vaſa meſaraica apertionem hanc ſuſtinere: cui & id adiiciendum eſſe æquum reor, in enormi vomitu ſanguinis vix ſufficere poſſe cruorem, quem vaſa ventriculi largiuntur, niſi inteſtinorum vaſa ſimul partem quandam ſuppeditent. Ita quoque iuxta *Cel. Bergerum in diſſ. de hæmorrhoidibus*, vix quidquam obeſſe video, quo minus pars ſanguinis aliquando ex hepate per ductum cholodochum in duodenum & exinde ad ſtomachum urgeri poſſit, & quidem iis circumſtantiis, quando nempe vel craſſus corruptus ſanguis in ramificationibus hepatis collectus, vaſis eamdem labem affricat, eaque perforat, vel nimis ſeroſus ac minus cohærens poros vaſorum felleorum laxando in ramos ductus bilarii cum bile confluit, & per laudatam viam ad duodenum amandatur.

Theſis VII.

Ad periodicum vomitum cruentum explicandum cauſæ mechanicæ ſufficiunt.

PEr cauſas mechanicas illas intelligo, quæ fundamentum ſuum in contextu illo ſolidorum & fluidorum, ex quibus corpus noſtrum coaluit, & in motu ſuo conſervatur, mutuantur: quamdiu enim hic ordo ſtructuræ microcoſmicæ viget, nullus noſtram machinam affligit morbus, ſimulac vero hic ordo deſtruitur, morborum aperitur ſcena. Vix autem ab ulla alia cauſa magis ille turbatur, quam a motibus ſpaſmodicis, meritoque in illis fundamentum morborum periodicorum quærimus, uti egregie *Illuſtr. D. Præſes Med rat. P. II. p. 141.* admonuit; quippe nulla datur morboſa affectio, per intervalla certa repetens, quæ ſine ſpaſmis peragatur. Hi vero vario modo ſuum huc conferunt ſymbolum. Peculiare enim id illis eſt, vt partes, quas ſemel occuparunt, reddant imbecilles: quo vero pars eſt imbecillior, eo facilius iterum vehementiæ illorum ſuccumbit, eoque promtius perverſum motum repetit: nam diſſipata, conſtrictione agitatione & contorſione fibrarum per ſpaſmos, delibatiſſima humorum lympha, quæ partibus robur conciliat, aliter fieri nequit, quam vt tono ſuo afflictæ partes deficiantur, quo deinde deiecto, inæqualis non ſolum humoribus inducitur circuitus, ſed quoque in illis partibus fiunt a fluidis congeſtiones ſtagnationes novorumque ſpaſmorum fundamenta. Imo ſpaſmi partibus ſolidis talem acquirere valent habitum, vt poſtea leviſſima accedente cauſa, eos naturæ inimicos motus denuo exerceant, præſertim quum ſpaſmi humores maxime ad infirma ablegare ſoleant loca. Cur autem hi ſpaſmodici motus accuratas temporum periodos ſervent, id cauſæ in certa illa quantitate humorum ſub determinato illo temporis ſpacio collecta, poſitum eſt. Quemadmodum

enim certus motus proportionatam cauſam moventem certumque tempus requirit, quo durante certa quantitas humorum ad motum inducendum potens colligi debet: ſic non video quid obſtet, vomitum cruentum periodicum, proportionata ſanguinis quantitate intra periodum iſtam collecta, & ad novos ſpaſmodicos motus inducendos valida, denuo ſuboriri. Sufficit vero quantitas perexigua; quia partibus ſolidis per ſpaſmorum atrociam talis labes, atoniam puto, inducta eſt, vt ſanguine qualitercunque reparato, ille ad hæc loca debito robore deſtituta maiori in copia ruat, ibique congeſtus vaſa ultra diametrum ſuam conſuetam diſtendat, & priſtina orificia, per quæ una vel altera vice exitum invenit, reſerat. Iam autem fere ſemper in affectu hoc periodico ſuppreſſæ excretiones ſolennes, inprimis quæ per uterum & ani vaſa fiunt, indeque maior, quam corpus commode fert, producta ſanguinis quantitas, cauſam largiuntur, ita vt feminis fluxu ſuo ſalutari deſtitutis, inſuper plethoricis lautaque diæta utentibus, ſtato illo tempore, quo menſtruæ purgationes erumpunt, accidat, harumque vices ſuppleat. Imo animadvertimus, menſtruo vel hæmorrhoidum fluxu reſtituto, ſponte ſua hunc vomitum evaneſcere, ut teſtantur *M. N. C. D. I. ann. I. obſ. 95.* manifeſto indicio ſuperfluam ſanguinis copiam, nunc per congrua loca eliminatam, ſpaſmis vomituque cruento anſam præbuiſſe.

Theſis VIII.

Quod propter connexionem vaſorum uteri cum vena portæ oriatur a menſibus ſuppresſis vomitio cruenta, haut admitti poteſt.

AD hanc formandam theſin occaſionem mihi ſuppeditavit *Clar. Chriſt. Weisbach in cura omnium morborum cap. de Vom. cruento*, qui ob conſtitutionem venæ portæ eiusque

que communicationem cum venis uteri, originem ac cauſam vomitus ſanguinis a menſibus ſuppreſſis detegere contendit; ita vt quando ſanguini per vterum exitus denegatus, ille in venam portæ copioſius confluat, ſtagnet, & per hepar non promte percoletur, unde ſpaſmi in abdomine oborirentur, qui tandem ſanguinem venæ portæ in vaſa breviá ventriculi urgendo acreprimendo, vomitum cruentum producerent. Cui deductioni reſpondeo: ex ſuperius dictis, quibus aſſerui ſanguinem arterioſum in hæmorrhagiis mitti, iam pateſcere, venoſum exſulare deberé, proindeque hanc de V. P. cum uteri venis connexione ſententiam ſuo deſtitui ſolido fundamento: attamen quum & aliæ rationes ſuppetant, hanc allatam connexionem vaſorum evertentes, eas ex anatomica partium diſquiſitione deſumtas afferre decet. Sanguis enim ex utero refluus per ſpermaticas & hypogaſtricas venas in cavam effunditur, non vero in venam portæ: recenſentur quoque hæmorrhoidales venæ, quarum externa ſimiliter in cavam terminatur mediante hypogaſtrica: interna vero, quæ ſanguinem ex craſſis inteſtinis veſica & vagina uteri revehit, ad venam portæ properat: communicant etiam iuxta *Cel. Salzmannum in diſſ. de vena portæ*, hæ venæ hæmorrhoidales inter ſe, ſed ex ipſo utero proveniens ramulus, qui cum hæmorrhoidali interna & per hanc cum vena portæ communicatione gaudeat merito poſtulatur, eumque nondum vlla anatomicorum detexit ſolertia. Concedamus inſuper adeſſe ob arctum inteſtini recti cum veſica & utero nexum tales ſurculos, quia venarum luſus in corpore humano magnus eſt, quam, quæſo, & quantam eiusmodi exiguæ venulæ ſanguinis copiam revehere valebunt, quæ tantas turbas in machina corporis excitare poſſit? Ut iam de refluxu ſanguinis lienaris per hæmorrhoidalem, indeque producto lienis infarctu, taceam, quem fictitium eſſe, legibusque hydraulicis reclamare *Clar. Nicolai in*

Diatribe de vaſorum directione candide detexit. Quare aliam certe latere cauſam vomitus cruenti a menſibus ſuppreſſis ſuſtentati, concludimus, quæ utique quærenda venit non in vaſorum communicatione, ſed nervorum conſenſu, iisque rebus, quæ nervoſas partes morboſe afficiunt, inter quas præcipue recenſenda ſunt, plenitudo vaſorum totius corporis a copia ſanguinis ex cohibita menſium excretione ingenita, indeque orti ſpaſmi, quibus omnia corporis noſtri vaſa expoſita ſunt, & unde etiam alias ſanguinis excretiones ex eadem cauſa ſtrui ſæpius experimur. Hunc commemoratum conſenſum nervorum, indeque ductam rationem anatome docet. Ita uterus & adiacentes partes communes ſuos nervos partim ex nervo ſacro, partim ex intercoſtali, ejusque inprimis inferiori plexu meſenterico accipiunt. Cumque nervus intercoſtalis permultis in locis cum pari octavo, vago dicto, in collo thorace & abdomine plexus formet; hæ vero ad uterum abeuntes nervorum propagines arctiſſime cum intercoſtali cohæreant, imo ab eo ipſum ortum trahant, luculenter patet, ob ſpaſticas ſtricturas his nervis inductas varias commotiones in ſyſtemate vaſorum produci poſſe, monſtrante paſſione hyſterica, maloque hypochondriaco.

Theſis IX.

Neceſſe eſt vt medicus accurate perluſtret materiam in vomitu cruento reiectam.

UTi formatum prudenter iudicium de futuro morbi decurſu & eventu, medici famam maxime auget & promovet: ita per temerariam minusque conſiderate prolatam prognoſin non ſolum ſe, ſed & totam artem ſalutarem dat turpiter. Proinde medicus inter alia ſaluberrima monita & hoc caute cuſtodiat, ne uno vel altero ſigno ob-

te

ter tantum conſiderato ſe decipi patiatur, morbumque toto cœlo ab alio diſtinctum falſo pro eodem venditet. Accidit idem quandoque in vomitu cruento, iuvatque ſequentia hic inſerere ad probandam theſin exempla, ubi medici in iudicio ex materia vomitu excluſa ferendo valde hallucinati ſunt. Ita *Illuſt. D. Præſes in Med. Conſult. T. II. p. 81.* conſignavit caſum ægri inflatione ventriculi & duodeni hypochondriaco-ſpaſmodica excruciati, qui interdum per eructationem materiam nigricantis & brunni coloris eiecit, quam medicorum alii pro nigra & corrupta bile, alii pro vomitu cruento, nonnulli pro vomitu critico hæmorrhoidali venditarunt. Sed inſtituto ab Illuſtri viro huius eliminati magmatis accuratiori ſcrutinio, nil ſanguinis in gremio ſuo fovere, ſed potum Succuladæ originem huic materiæ dediſſe clare demonſtravit. *Fel. Platerus Lib. III. obſ. p. 783.* vomitionem ſanguinis annotavit, ubi ſuſpicio fuit lienis vel hepatis portionem ſimul redditam fuiſſe, quæ tamen pulpa ficuum, perluſtratione & examine docente, fuit. Convenit igitur hanc vomitu depletam ſarcinam examinare, & an certo ſanguis ſubſit, expiſcari, ſi aquæ iniiciatur, illaque colorem inde mutuetur rubicundum, ſeu, quod adhuc certius eſt, materia illa prius evaporata, carbonibus vivis admoveatur, ubi ſub combuſtione ſanguis fœtido ſuo ſalis volatilis odore ſe prodet: quibus facile alia ſcrutandi experimenta adiici poſſunt, addendo & miſcendo cum variis aliis rebus.

Theſis X.

Feminis familiarior eſt quam viris: hiſque magis exitialis quam illis: infantes rariſſime infeſtat, ſed frequenter adultos.

Cum fere impoſſibile ſit, ob ingentem individuorum & circumſtantiarum variationem certis regulis omnem vomi-

mitus cruenti prognoſin comprehendere, hanc ex ea generalem & quotidiana experientia comprobatam theſin proponere, & maxime in rationes eius inquirere ſatis videtur. Quæſtio itaque erit, cur feminis obſervetur hæc affectio familiarior quam viris? Sed ſcire proderit, eam ſtructuræ & habitus corporis partium, quibus ſequior ſexus gaudet, eſſe rationem, vt ſpongioſi, laxi, exilioribus vaſis inſtructi, ſubtilis ac imbecillioris utplurimum ſint corporis, ideoque variis ægritudinibus exponantur. Tardior enim inde ſanguinis peridromus peragitur, langueſcit, maior eius copia, quam ferre valent, in iis generatur, ex qua humorum abundantia, niſi per uterum evacuetur, hæmorrhagiis aperitur porta. Porro rationem huius quæſtionis ſuppeditat naturalis illa menſtrua evacuatio feminis ſolummodo competens, in cuius congrua excretione valetudo feminarum proſpera maxime verſatur, unde ea non rite ſuccedente vel plane cohibita, inſigne in hunc elegantiorem ſexum redundat damnum: non ſolum enim humores plus iuſto colliguntur, ſed quoque ubertim ag gravati, motus ſollicitant, congeſtionesque ad alia loc inducunt, ſpaſmisque lenocinantur. Deinde quoque ra tio aſſerti noſtri deſumenda venit, ex maiori illa gener nervoſi ob teneritudinem, flexibilitatem maiorem & ad c tatiorem motum aptitudinem, in ſexu ſequiori ad ſpaſm motusque inordinatos præ viris propenſione, unde ad nimi commotiones ſpaſticasque ſtricturas ſubeundas val obſervantur proclives, quarum ſane maxima vis eſt in pe vertendo motu ſolidorum ac fluidorum: imo ob imbec le hoc nervoſarum partium genus corporisque compage vires motusque quodammodo deficiunt, excretiones baſcunt, ſuccique accumulantur. Conſiſtit vero ſani mortalium maxime in æquabili & liberiori ſanguinis pe odo & vacuationibus debite ſuccedentibus; hæc autem prædictis aliisque cauſis in feminis facile perverti poſſi

q

quare non mirandum illis noſtrum quoque affectum familiariorem eſſe viris. Nunc ad alterum deſcendo theſeos noſtræ membrum examinandum, cur nempe viris magis exitialis ſit vomitus cruentus quam feminis? Et ſimiliter ex ſtructura corporis maximeque ſolidarum partium rationem deſumo. Viri enim utplurimum firmo, robuſto, fibris ſolidis ac compactis, magis renitentibus prædito corpore fruuntur, unde hoc morbo afflictos neceſſe eſt ut cauſa longe gravior urgeat, & ſpaſmi quoque hæmorrhagiarum ſoboles vehementiori cum impetu aggrediantur, quia fibrarum maior adeſt durities & ſoliditas: quo fortior autem cauſa, nimirum intenſior ſpaſmus vexat, eo maius periculum & vehementiam alit, eo profundior inſequitur labes, imbecillitas, compreſſio ſanguinis ad locum affectum, viriumque reſolutio: & hic ſpaſmus ſemel fibris motricibus communicatus, non tam cito eas deſerit, ſed diu talem infeſtum motum continuando, plerumque cum ipſo vitæ exitu terminatur, lethali ſphacelatione & νεκρώσει in ventriculo relicta, vel ſi aliquando remittat, vix ſenſibili tamen admiſſa cauſa, eodem, atque ob fibrarum tonum reſolutum, etiam vehementiori inſultu recrudeſcit mortemque accelerat. Quibus adhuc addendum eſt, quod ſexus nobilior non tantam ſanguinis copiam quam elegantior gignat, proindeque magnam eius iacturam non ſine damno experiatur: ſique abundantiam quamdam humorum foveat, nec per hæmorrhoides, quibus quantitas ſanguinis ſalutariter evacuari ſolet, exitum inveniat, certe maior inde labes ob habitum ſtrictiorem in eos redundat, quam in feminas ſpongioſa carne onuſtas. Ultima denique theſeos noſtræ verba expoſtulant rationem quare infantes rariſſime, adultos vero frequenter vomitus cruentus adfligat? Quam meo quidem iudicio ab ætate rectiſſime peti exiſtimo, hujus ſiquidem magna efficacia eſt in morbis invitandis: quare certis ætatum periodis certos morbos accidere, & proprios infantili ætati morbos maxime caput affligere animadvertimus, cuius fundamentum

D in

in diſpoſitione ſolidarum partium ad motum & ad humores in motum redactos & adductos recipiendo non iniuſte quærimus. Infantum enim fibræ flaccidæ ac debito robore adhuc deſtitutæ ſunt, unde languidus cordis ſolidorumque motus, qui ad vomitum cruentum inducendum minus eſt idoneus, quamquam ſanguinis aliorumque humorum in iis conſpicua habeatur abundantia, quæ tamen eo ætatis luſtro ad dilatandam & augendam partium ſolidarum ſubſtantiam commode impertitur: hinc deficiente plenitudine humorum, ceſſat primaria vomitus cruenti cauſa, in adultis vero elater fibrarum eſt maior, cordis motus & arteriarum longe validior, ob augmentum corporis tunc ætatis maxima ex parte abſolutum largior ſanguinis productio, & in feminis quoque menſium negotium accedit, proindeque huius ætatis ſubiecta hæmorrhagiis vomituique cruento magis expoſita ſunt atque ſuccumbunt.

Theſis XI.

Venæ ſectio in vomitu cruento raro omittenda eſt.

Opportunus hic locus eſt, quamdam noſtri morbi inſerendi curationem, quæ pro diverſis cauſarum fundamentis temporisque ratione diverſimode quoque debet inſtitui. Hinc durante paroxyſmo, ea quæ ſanguinis redundantiam minuunt, orgaſmum eius ſedant, affluxum a parte ſuccumbente divertunt, ſpaſmorumque vim mitigant, requiruntur, vt venæſectio, pediluvia temperata, inprimis clyſmata emollientia, & ex remediorum fonte nitroſa, præcipitantia & antiſpaſmodica ex duris animantium partibus parata, ut ſunt: Ungula alcis, dens equimarini, C. C. ſ. igne parat. & eius generis plura. Neceſſe quoque eſt, urgente vomitu, periculumque virium vitæque minante ad roborantia tonica, leniſſima adſtringentia & anodyna deſcendere, ut ſunt: corallia rubra, terra ſigillata, bolus armena, C. C. uſt. præp. cortex & extractum caſcarillæ, ſpecies de hyacintho, maſſa pilularum de cynogloſſa, de ſtyrace, temperatæ tincturæ martis,

&

& alia eiusdem virtutis: quibus externa commode addun- tur, ut emplaſtra ſtomachica, cataplaſmata ex aromatibus herbisque fragrantibus in vino decoctis confecta. Sedata quadantenus hiſce remediis ſanguinis eructatione, animus curantis ad ſanguinem in grumos concretum, & in primis vi- is quieſcentem diſſoluendum, & per inferiora educendum dirigatur, cuius præſentiam faciei color luridus, debilitas pulſus, ſtomachi inflatio produnt, & huic ſcopo egregie re- ſpondebunt clyſmata & ex rhabarbaro depromta. Poſt pa- roxyſmum vero morbi cauſas ſedulo medicus inveſtiget, cir- culum ſanguinis in ordinem redigat, evacuationes ſolen- nes cohibitas reſtituat, & quantum fieri poteſt radices morbi ulterioremque mali proventum præſcindat. Omnium ve- ro harum cauſarum medendi viam præmonſtrare non mea- rum eſt virium, ſed exercitatioribus relinquo practicis, quo- rum ſcripta evolvi queunt: attamen ne ſtatim filum oratio- nis de curatione abrumpam, in hac & ſequenti theſi quædam ad curam pertinentia, ſpecialius ſcrutabimur, quorum agmen ducat venæſectio, quæ merito inter generoſa maximam & nocendi & juvandi efficaciam poſſidentia refertur remedia, proindeque omni qua poteſt fieri circumſpectione a medico ſuadenda. Neutiquam au- tem mihi mens eſt vt contendam, venæ ſectionem unicui- que ſubiecto omnique morbi ſtatu adminiſtrari oportere, ſed cum plerasque in tollendo vomitu cruento reſpiciat, imo fe- re abſolvat indicationes, eam & proficuam & raro intermit- tendam eſſe pronuntiamus. Primo enim abundantiam ſanguinis, multorum morborum & inprimis vomitus cru- enti fœcundam matrem, minuit. 2) Ex hac copia ſanguinis provenientem vaſorum ſuperonerationem, innatæque eo- rum contractionis deſtructionem, prohibet, ſicque debili- tato tono vaſorum ſuccurrit; detracto enim onere, quod vaſa antea ultra ſuam diametrum diſtenderat, vires ſuas priſti- nas colligunt, mouendaque fluida commode propellere va- lent. 3) Exercitio contractionis extenſorum antea vaſorum

reſtituto, æqualem ac debitum ſanguinis progreſſum reſtituit, pulſu nempe reddito fortiori ac celeriori: hinc quoque ſtaſes a nimia copia generatas præoccupat, & præſentes, ſanguinis affluxu vigente, reſolvit ac diſcutit. 4) Ceſſantes in locis conſuetis naturales hæmorrhagias, ex quibus, teſte experientia ſæpiſſime vomitus cruentus reſultat, ad debita & congrua ſua loca invitat: ita vt ſi a menſibus ſuppreſſis ille inducatur, fere ſemper maximo cum fructu, ſanguinis miſſio in pede ſuſcipiatur: quorſum etiam omiſſæ artificiales ſanguinis euacuationes pertinent. 5) Sanguinem ad ventriculum ruentem & decumbentem derivat ac revellit, periculumque imminens avertit: nam inſtituta ſanguinis miſſione derivatoria ac revulſoria, vt vocantur in ſcholis, quæque in remotis fieri debent partibus, ſanguis ad venam arte apertam magis fertur, quantum nempe circulationis lex ac vaſorum communio ſitusque permittunt, & quatenus ſanguinem hac ratione a parte morboſa avocat, efficit, vt per arteriarum canales ingreſſuro fluido viæ pateant, & per venarum ductus impedite refluat, ſublata quæ inepta erat copia. 6) Immoderatum nimium ac ulteriorem ſanguinis ad ventriculum affluxum compeſcit intercipit & prohibet. Et denique, ne nimis longus ſim, 7) craſin ipſius quoque ſanguinis emendat, dummodo ſpiſſos & lenteſcentes ex tardiori circulatione humores, a quibus ſe - & excretionum liber ſucceſſus impediebatur, & ad effuſiones eorum remote pabulum ſubminiſtrabatur, fluidiores reddit, reſtituendo ſanguini per auctum tonum vaſorum promtioremque in orbem agitationem, particularum diſcontinuationem. Tanti itaque fructus ex detracto nimio ſanguine obſervantur, patetque ex hac recenſione, non ſolum quo caſu in hoc noſtro affectu ſanguinis miſſio locum inveniat, ſed quoque eam præſervandi & quodammodo tollendi gratia, non facile negligendam eſſe, quum nullum hactenus ſuppetat in arte ſalutari remedii genus, quod tam multis explendis indicationibus ſimul & ſemel inſerviat. Reſtant vero adhuc circa eius adminiſtratio-

nem

nem quædam monenda, & primo convenit eam intactam relinquere, ubi vires non ſuppetunt, & hoc generoſo remedio ferendo impares ſunt, aut alia obſtacula, quorſum animi deliquia referimus, eam prohibent, ne mortem exhauſto vitæ theſauro, acceleremus. Secundo quantitatem emittendi ſanguinis, venæſectionisque pro cauſa urgente repetitionem, ex magnitudine plethoræ, cauſarum ratione, morbi impetu viriumque robore eſſe menſurandam. Tertio venæſectionis uſum neceſſario continuandum eſſe, præſertim præſervandi ſcopo circa æquinoctia, ne malum repullulet, idque eo magis tenendum cenſeo in plethoricis otioſis plenamque diætam ſectantibus.

Theſis XII.

In vomitu cruento laborantibus cavendum ab adſtringentibus, copioſis liquidis, exagitantibus medicamentis, & victu incongruo.

REfero ad adſtringentium claſſem ſtyptica, vitriolata, martialia, ſaturnina & aliquo etiam modo actu frigida, quibus magna ineſt efficacia ſiſtendarum hæmorrhagiarum, vt vt modus operandi eorum plane ſit ſingularis ac admirandus, ita vt promtiſſime in diſſitas partes corporis effectum edere, & ratione hæmorrhagiarum, molientes adiuvare, & fluentes cohibere obſerventur. Videtur veri tamen ſimillimum, ea in vomitu cruento coercendo agere partim fluida coagulando & inſpiſſando, fibras & vaſcula criſpando poroſque contrahendo, & conſtrictis illis ulteriorem ſanguinis eruptionem intercipiendo. Notari autem oportet, nil ſanitati magis inimicum eſſe, quam paulo maiores ſanguinis per vomitum cruentum profuſiones ſtatim validis adſtringentibus aggredi, nec opus eſt ulla probatione, quum multa loquantur exempla. Succedunt enim proxime anxietates, cardialgiæ ſyncopticæ, atroces circa hypochondria ſpaſmi, indeque enatæ ſtaſes vel ſeri vel ſanguinis inflammatoriæ in ventriculo partibusque adia-

centibus, obſtructiones, cachexia, hydrops, viſcerum corruptiones, morbi chronici, periculoſæ aliis in partibus eruptiones, & innumera alia pathemata. Cum vero rarius ſubitaneum vitæ periculum eiusmodi ſpontaneas hæmorrhagias ſubſequatur, longa autem frequentius adſtringentium abuſu funeſta & longa invaletudo remaneat, minus cauſæ eſt, extemplo ad ancipitem hunc ſiſtendi modum feſtinare. Siquidem eiusmodi vomitus cruentus vel a ſanguinis nimia copia provenit, vel ab internarum partium ſpaſmo variis ex cauſis inducitur, utique ingens damnum emerget, ſi fluxus hic ſubito compeſcatur: ſi enim ex ſanguinis copia producatur, ſalutaris eſt; ſi in motibus perverſis ſpaſticis fundamenta habet, illi adſtringentibus non mitigantur, ſed potius cum ipſis augentur eruptionibus: numquam autem, quod maximum eſt, cauſa morbi eradicatur. Proinde in uſu horum remediorum medicus inprimis ſit providus temporaque morbi bene diſtinguat, & ad quem gradum in oblatione illorum progredi liceat. Interdum enim ſumma neceſſitas adſtringentium opem exigit, ſanguine nimirum impetuoſe per vomitum cum manifeſta virium iactura, & ſubſecuturo in evitabili vitæ exitu effuſo. Sed cautela eſto ut a leniſſimis incipiamus, & prius ſpaſmis leniendis ac coercendis, abundantiæ ſanguinis deplendæ, & impetum humorum ad congrua loca divertendo, omnem admoveamus manum. Porro quoque vomitu cruento detentus copioſum liquidum vitet, diximus. Neutiquam vero hic omnem potum excludimus, ſed tantum copioſum, qui ad ſanguinis iacturam reſarciendam primo intuitu proficuus eſſe videtur. Potus enim roborans, tepidus, convenienti doſi hauſtus nunquam prohibendus: in nimia copia vero ingurgitatus inprimis decocta, relaxando fibras ventriculi, earum tonum elaterem ac robur imminuunt, digeſtionis vim deſtruunt, facileque ad novam ſanguinis proruptionem, vaſis robore deſtitutis, iterum diſponunt: ſanguis etiam per decoctorum abuſum fit nimis fluxilis, liquidus, unde nova ex

t

imeſcenda hæmorrhagia. Deinde omnia, quæ ſanguinem exagitant, nervoſasque partes ad motus præternaturales ubeundos ſtimulant, in hoc affectu cane peius ac angue fu-ienda veniunt, vt ſunt emmenagoga purgantia emetica, mo ipſi motus fortiores ac incongrui corporis. Sic nil requentius eſt, quam vt menſium vitio indeque enata hloroſi laborantibus, menſes pellentia ab improvidis orrigantur; qua tamen imprudenti medicatione ſæpe in-ompeſcibiles vomitus ſanguinis producti leguntur. Et e emeticis purgantibusque omnes practici candide mo-ent, quod, qui ſemel vomitum talem paſſus, ex toto abſtineat, ne horum uſu remediorum ventriculo & in-ſtinis ad vehementes ſpaſmos irritatis, ſanguis priorem rruptionis locum cum certa ægri pernicie, quærat ac in-niat. Calida quoque remedia & motus corporis fortio-s, maſſam ſanguinis in motum coniiciendo celeriorem, ad debiles partes coacervando, anxietates, recidivas cretionum, virium lapſus, animi deliquia, & alia triſtia erſunt ſymptomata præſertim in ſubiectis labe viſcerum ictis. Noviſſime, ſicuti victus prava ratio, in omnibus præcipue in hoc morbo maxime nocet, tormina & ſpa-os procreando, ventriculum onere gravando motum-e eius augendo, vomitumque hunc invitando: ita diæ-exacta, quæ proportionem inter vires victumque ob-ervat, maximum affert ad curationem huius morbi pondus, nec facile perfecta ſine eius circumſpecta obſervatione ſperanda erit valetudo.

F I N I S.

FRIDERICVS HOFFMANNVS

ACADEMIÆ h. t. PRORECTOR

CANDIDATO MEDICINÆ DIGNISSIMO

DOMINO ERNESTO EMMANUEL GVTTORF

S. D. P.

INſtitutio & diligentia duo ſunt requiſita, ad Medicinam rite, & addiſcendam, & exercendam, inprimis neceſſaria. Vtrum que felici connubio junctum in Te, *Candidate præſtantiſſim* Nihil enim unquam intermiſiſti eorum, quæ ad percipienda ſcientiam medicam ſolidam facere potuerunt. Ab unius or pendere anguſtum nimis fuit diligentiæ Tuæ plus ultra nitenti. Plu res hinc adiiſti Academias, Altorfinam primum, dein noſtram, demu Vitebergenſem. Vbique autem ſolers & attentus audiviſti viros, qu eruditio & ipſius artis uſus reddidit celeberrimos. Neque tantu audiviſti ſed intimiorem admiſſionem erecta indole & diſcendi deſider Tibi comparaſti, quo fructus inde in Te redundaret eo uberior. I primis felix Tibi obtigit ſtudii medici auſpicium, in contubernio c gnati Tui, viri tam in re medica, quam ad omnem eruditionem ſp ctante, doctiſſimi, *Domini* SCHVLZII, cum quo per triennium literis tantum non habitaſti. Is enim primum Tibi inſpiravit ſcendi ardorem, quem ipſe ſuſtentaſti poſtea jugiter eidemque f cum quadam intemperantia obſecundaſti, ut neceſſum fuerit ſub de monere, ne in ſanitatem eſſes injurius. Quo, quantum profe ris, ego pluribus exponere ſuperſedeo, ſed teſtes ſint theſes præm inaugurales, quas Tu, raro exemplo, conſcripſiſti ſolus, & quidem t egregie, ut non neceſſum fuerit, vel verbulum mutare. Noſter ig ordo, explorata hac ſtudiorum Tuorum maturitate, lubentiſſime bi contulit diligentiæ præmium, Doctoris dignitatem. Neque d tandum, quin idem felix ſucceſſus, quem in addiſcenda Medi inſtitutione fida & diligentia expertus es, Te etiam in eadem facie ſit manſurus, ſi tritæ hucusque viæ inſiſtes & cum ſolertia ac prude artis tractabis opera. Quod ut certo ac ubertim eveniat, conc votis exopto. Vale. Deprop. Halæ Magdeb. idib. Martii. CIↃIↃCCX